

или да му додаду, што је нужно, или да одузму од њега што је излишно или беспутно.

141.) По у овом случају мора бити најмање три четвртине одређенога числа скупштине депутата народни, и од петог числа најмање две трећине једнакога мјенија.

ГЛАВА ЧЕТНАЈСТА

Закљученије.

142.) Устав овај књажевства Србије од сто и четрдесет и два члена ступа у дјејство од данашњег дана; и државни Совјет уводи га данас у зборник закона.

Тако закључено и заклетвом свију потписани и све српске скупштине потврђено у Крагујевцу 3-га Фебруарија, владе осам стотина и тридесет пете године од Рождества Христова.

(М. П.)

МИЛОШ Т. ОБРЕНОВИЋ,
КЊАЗ СРПСКИ.

По дозвољенију Његовога Књажескога
Височества

Јефрем Обреновић.

Сљедују подписи браће Књажевске, депутата свију окружја Србије, свештенства и духовенства и државног Совјета српског.

МИЛОШ ТЕОДОРОВИЋ ОБРЕНОВИЋ

КЊАЗ СРПСКИ.

По преслушанију државнога Совјета српскога, закључујем сљедујуће:

1. Састан државнога Совјета.

- 1., Државни Совјет дели се на две части:
 - а., Законодательну,
 - б., Законоизвршительну.
 - 2., Из накових се чинов састоји част законодательна, одређено је у чл. 6. и 57. државнога устава од 3-га текућег месеца Фебруарија.
 - 3., Законоизвршительна част састоји се из шест одељена:
 - а., Правосудија.
 - б., Внутрен дјела.
 - в., Финансије.
 - г., Иностран дјела.
 - д., Војени дјела.
 - е., Црквени дјела и просвештена.
 - 4., Сваком одељењу законоизвршительне части Совјета постављен је по један попечитељ с нужним числом подчињених му чиновника, који ће се свакоме по потреби давати.
- У случају болести или одсуствовања Попечитељева заступаће га један државни Совјетник.
- 5., Сви попечитељи једнаки су међу собом, и ређају се по старешинству, од како је ко попечитељем наименован, или

ико више ни у једанпут буде постављено, по реду, којим су у Указу Књажевскоме наменовани.

Овај се исти ред односи и на државне Совјетнике, који одма за поштителмама сљедују.

6., Председатељу државнога Совјета припада први приступ и прво место у свима догађајима, гди се год у Совјету, или изван Совјета с поштителмама или државним Совјетницима састане.

У случају болести или одсуствована Председатељева заступаће га оно лице, које Књаз Указом одреди.

7., Канцеларије Совјета биће две:

Једна законодавне, а

друга законотворителне части Совјета.

Ова дели се на онолико одељења, колико има поштителства, осим оне инострани дјела, која се саставља са Књажевским кабинетом.

8., Док се по чл. 107. државног устава од 3. т. м. не уведе државна рачуница, доде ће се одредити једна част Совјетне канцеларије, да прегледа рачуне по обширној уредби која ће се издати о томе.

9., Архива обе части Совјета биће једна, у њој чуваће се дјела окончана, подељена на онолико одељења, колико има поштителства.

А Регистратура, у којима ће се чувати дјела неокончана биће такође онолико, колико има поштителства.

10., Улазак у канцеларије, Архиву и Регистратуре Совјета забрањен је свакоме, који к државноме Совјету не принадежи.

11., Печат државнога Совјета из Грба Србије с надписом у наоколо састоји се: „Књаж. Државни Совјет Србеки.“ Исти оваки печати биће у поштителствама с надписом надлежнога Поштителства, с којима ће се ова дјела од Ђурђева дне, а до тога дана печатом великога Суда печатати.

II. Дјеловодство

А. О призиву, протоколирању и приутовљавану дјела за засједање.

12., Сви пакети, и сва дјела, била ова од књаза или од које друге власти, или приватнога лица државноме Совјету послана, предаваће се главном секретару државнога Совјета, који ће ји с даном, кад су примљени, и са знаком поштителства коме надлеже, снабдјевати и државном протоколисти предавати, да ји одма у протокол уведе, с нумером снабђе, и надлежноме поштителству незадржано оправи.

13., Поред овог дневника, у који ће се сви предмети дјела државни уводити, дужан је главни секретар државног Совјета и остале, ради обштега прегледа целог дјела у свима одељењима Совјета нуждне протоколе држати, а особито настојавати, да се зборник закона у свом реду држи и точно регистрира.

14., Дневник у 12 чл. опоменути, дужан је главни секретар државнога Совјета сваки дан председатељу подносити, да би овај повседневни преглед свију дјела имао, и по потреби Књазу нуждне рапорте давати могао.

Исти протокол стоји и осталима поштителмама отворен, да свагда видети могу, колико ће и какви предмета у предстојећем засједању бити.

15., Све предмете, који се год поштитељу предаду, снабдеваће ји и он с даном, кад му је предав, и потврђиваће истинито њино примљење подписом својим у дневник државнога секретаријата (чл. 12), и предаваће ји протоколисти поштителства, који ће ји у протокол, сачињен по прегледалници а, уводити, и регистрирати тако, да се све лако наћи може, што је год у протокол уведено.

16., Како се које дјело у протокол уведе, одма га ваља Регистратури предати, да се и у њој у записку уведе, с прѣлашњима дјелима, која би можда с овим у сајзуз била, сна-

бдје, и надлежном попечитељства секретару, кога попечитељ у своме одељењу одреди, преда.

17., Секретари су дужни вручене им предмете одма промотрити, на особитом табаку списати, за представљење предуготовити, и попечитељу предати. Они су под одговором, да је све оно, што је у донешењу (реферату) написано и исприведао, истинито, и из пређашњи дјела верно исцриљено.

18., При почетку свакога представљења ваља на једној половини табака пре свега число назначити, под којим је предмет у дневник главнога секретаријата и у протокол попечитељства уведен.

Онда ваља на тој истој половини извод дјела, о коме се представљене предуготовљава, на кратко саставити, по јасно, како ће га сваки разумети, поморајући закренати, да се сав акт прочита.

По томе ваља на другој половини листа умтвоване о предмету, за овим мињеније доносителя (референта), а по овоме и закључење, по ком ће се и експедиција приуготовити точно и јасно написати, и у свему томе слеђујуће правило набљудавати:

а., Да се у приповедању прошли догађаја ред мотри, како је један за другим следовао, а остала одношена, која би се иети догађаја тичала и к бољем изјаснењу служити могла, да се овако уреде, како се она узјамнице боље изјасњавају или подкрепљавају;

б., Да се питања и оне тачке, које се за главне не држе, од главни тачка и вопроса развоје, промотре, и да се према втечењу њином на главни вопрос у ред ставе;

в., Да се узроци, због који би се рећи могло, да се предмет предложени у дјејство приведе или неприведе, добро развију и успореде, у колико би се они већма међусобно подкрепљавали или ослабљавали; да се она места из закона, дјела, и т. д., која би к подкрепљавању предложена и решавања вопроса служила, а тако исто и преговори или учињена већ

предпријатија, ако је нужно, од речи до речи наведу: а напротив тога

г., Све изостави што непринадлежи к ствари; и да најпосле

д., Закључење своје што јасније и краће и с онолико тачка оконча, колико је вопроса или тачка требало рјешити.

19. Кад се год предмет који лекарске (медицеске) или зидарске струке тиче, ваља свагда, што се самога заната тиче, и мињеније надлежни у томе вештака саслушати, па после донешење за засједање сачињавати.

20. Већа и знаменитија доношена треба попечитељи, ако томе времена имају, сами да приуготовљавају, а особито планове и пројекте.

Б. О сазивању членова државнога Совјета, у засједање, и одржању засједања по части законодавној.

21., Државни Совјет држаће засједања своја на предложено попечитеља и на позивање председателя, пошто о томе Књаза извјести, ако се у месту Књаза наоди.

22., Главни секретар државнога Совјета настајаване, да се сви предмети, о којима ће се совјетовати, заједно с даном и сатом, кад ће се засједање започети, у циркулар уведу, и циркулар тај свакоме државноме Совјетнику и попечитељу најмање један дан пре засједања разда:

Ако се који предмет кога Совјетника лично тиче, то он не може тај дан у засједању присуствовати.

Акол' пак коме Совјетнику не буде могуће у засједање доћи, то је дужан државноме Совјету јавити и узрок навести који му прецјастује.

23., Ако у засједању државнога Совјета сам Књаз присуствује, то он президира; ако би место Књаза присуствовао наследник Књажества то овај председаване; ако и овај не би присуствовао, онда председаване председатељ, који у присуствију Књаза или Наследника до њи место занима.

24.. Поредак, којим ће остали членови државнога Совјета у засједању места заимати, одређен је у чл. 5 овога указа.

25.. Предсједатељ одређује поредак, којим ће се предмети у засједању представљати, котри да се предисана правила при совјетовању набљудавају, испитује и сабира мјенија и по вишини њеној проглашује засједању закључења државнога Совјета.

26.. Кад надлежни попечитељ предложене своје прочита, најпре почну давати мјенија своја државни Совјетници, старији за млађима; за овима попечитељи остали струка, а за њима, ако мјенија једнако буду подељена, предсједатељ. Чл. 70. устава.

27.. При преслушавању попечитељски представљена у засједању, дужан је сваки државни Совјетник имати на уму 71 член Устава државнога, и противно мјеније своје у совјетовања протокол дати уписати, како види, да предложене правду и Устав државни, и законе земаљске вређа.

28.. При давању мјенија у засједањима државнога Совјета противу предложена остали членова, треба свакоме ово набљудавати:

а., Да при прочитавању донешена и мјенија попечитељски о предметима сви присуствујући членови Совјета звичајно слушају представљена, и на миру седе, нити је слободно коме што онда читати или писати, нити предложене речима својима прекидати.

б., Да сваки член, који има што противсловити или на предложене чије што представљати, обраћа слово своје, које свагда устмено бити мора, к предсједатељу Совјета.

в., Да у говору свом не повређује правила пристојности, и да речима својима никог не вређа, не пеца и на гњев не навлачи, по да мјеније своје подређује умним доказатељствима.

29.. Закључења државнога Совјета по части законодавској немају своје силе, ако нису, поред предсједатеља и

и главнога секретара државнога Совјета, најмање четири попечитеља и четири државна Совјетника осим Књаж. Синова у засједању бити (чл. 69. устава).

30.. Предмети, које државни Совјет по части законодавској совјетује и Књазу на одобрење подноси јесу следејући:

а., Све давање закона, или се оно касало заведења нови, или преимачавања и увидања досад суштествовавши закона;

б., Главни годишњи рачун о новчаним потребама и приходима државним;

в., Обште уредбе о начину, како би се ова или она струка правленија приводила у дјејство;

г., Пријуготовљена к закључењу државни уговора с другима државама, и тога ради нужни настављена, у колико особити узроци не би у томе изјатија чинили.

д., Тужбе Совјета противу членова Совјета.

е., Годишња извјестија државнога Совјета о стању дјела државни и војните и по свим струкама попечитељства, с показивањем, колико која напредује, и с показивањем препона, које им недају да напредују.

ж., Давање благородства, помиловања и одличја;

з., Поставаљање свију власти и именовање чиновника и официра војени, у колико не би особитим указом попечитељствима дозвољено било, да ниже чиновнике сами постављају;

и., Пресуде, које осуђују злочинце на смрт или робију, дужу од десет година, ради помиловања.

и., Дјела чиста војени, а имено: установљивање, постављање, изображење војске; лично одношење војени лица, као ухлебљење, авацирање, одпуштање од службе и т. д. употребљивање, премештање, разређивање по касарнама; руковођење дјела главнога штаба; нагледање и одређивање на посао официра ивциврски и тоцијски; набављање и држање у доброме стању оружја и небане; зидање и чување од кваратврдина и војених здањја. Све ово донде, док се законом не

одреди, које ће предмете моћи повечител по правилу чл. 42. у одељењу своје свршивати; најпосле

к., Предмете, које Књаз Совјету пошаље, и о њему мјеније узмите.

31., Сви ови предмети подложни су потврђењу Књажевом и немају своју силу, ако ји Књаз не одобри.

32., У засједањима законодавне части државнога Совјета, води протокол совјетована и решења главни секретар Совјета, и ставља у њега не само садржање њино, него и основања, по којима је сваки член своје мјеније дао на кратко, но притом јасно.

33., При закључењу засједања, потписује сваки присујући член Совјета преднаведени протокол заједно с председатељем; а главни секретар противу потписује га и чува при себи тако, да га никому не показује, кромје членова Совјета и Књазу, коме се свагда на одобрење подноси.

34., Ако Књаз у Совјету не присуствује, то ће му се протокол совјетована средством председатеља Совјета, главнога секретара и надлежнога повечитеља поднети на одобрење.

35., Ако Књаз совјетовани предмет одобри, то ће одобрење своје овим речма, подписом и печатом, и противоподписом секретара кабинета у протокол дати уписати: Прегледан и одобрен у

МИЛОШ ТОЕД: ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРПСКИ.

*По анекдотичкој записци Њазова
Височества*

Н. Н. кабинета директор (над
секретар).

И протокол Совјету вратити.

36., Ако ли га не одобри, (чл. 14 Устава) то ће с равним набљудавањем подписа протокол Совјету вратити, у

исти протокол уписавши, зашто га не одобрава, и с мјенијем како би требало да се превачи.

37., Предмети, које законодавна част државнога Совјета рјешава, неморајући ји Књазу на одобрење слати, јесу слеђујући:

а., Толковање и изјасњење закона;

б., Распре између повечитеља разни струка о кругу дјелатности сваког од њи;

в., Распре између власти политически и судова;

г. Дозвољавање права грађанства и прирођенства Србскога;

д., Жалбе чиновника противу поступања повечитељски касателно званичнога запта.

е., Жалбе противу пресуда повечитељства просвештена у призренију цензуре.

ж., Сви предмети, о којима нема законн уредба по којима ће се поступити, осим они у чл. 30 наведени.

В. О засједању повечитељском, и о предметима, који се у одељењима повечитељским по сваки дан оправљају.

38. Засједања повечитељска држаће се сваке недеље најмање по један пут, под председатељством председатеља државнога Совјета и засједањем најмање четири повечитеља и главнога секретара државнога Совјета.

39., Предмети, који се рјешавају у повечитељским засједањима, јесу слеђујући:

а., Сви предмети, који се тичу буди чији политически права, за која се две стране торају, а имено:

аа., Све распре између судова окружни о кругу дјелатности њине;

бб., Све жалбе противу пресуда политически власти, кад би ко осуђен био да плати узакоњену глобу за ђумручка (армицарска) преступлења, или за преступлења противу друге какове уредбе;

вв., Жалбе противу политически власти, кад би одрекле коме право какво, које би тражио, или кад би због кривнице одузеле коме право, које он већ има, па кад би се то коме криво чинило.

6., Расматрање владава чиновника и официра, који би због неспособности, непокорности, небрежљивости, или други порока и преступљена заслужили, да се и званџа лише. Но у овоме случају ваља, сходно да присуствује и попечитељ правосудија мјеније његово саслушати, да нема што у призрењу правосудија прихјетити.

40., У засједањима попечитељским водиће протокол савјетована секретар онога попечитељства, у кога струку предмет спада. Ако би се предмет тичао више одељена, то ће председатељ секретара наименовати, који ће у засједању протокол водити.

41.) У засједањима попечитељским, у којима главни секретар државнога Совјета мјеније даје, треба сва правила набудавати, која су од чл. 25. до 28. овога указа наведена.

42., Осни предмета у чл. 30. 37. и 39. наведени; и осни дипломатически, иностраном попечитељству предисани дјела, која ће попечитељ с Њазом у кабинету оправљати, — све остале предмете, о којима законим уредба има, рјешава попечитељ сваки у своје одељењу, у договору са председатељем и с главним секретарем државнога Совјета по сваки дан.

43., Ако ли не буду сва тројица једнога мјенија о коме предмету, онда остаје исти предмет нерјешен до првога засједања попечитељскога, у коме ће се по вишини мјенија рјешити. Но ако би предмет, о коме се попечитељ с председатељством није могло сложити или на брзу руку састати, ипак био, то он има право, нуждна предријатаја учинити, и дјела, под својим личним одговором за добар успјех, у дјелство привести, и у првоме засједању попечитељскоме поступи свој јавити.

Г. О експедирању закључења државнога Совјета.

44.) Закључења државнога Совјета, било ова законодаелне или законизвршителне части, експедираће се у овоме истоме попечитељству, у коме је предмет за засједање приправљан.

45.) По саршетку свакога засједања настојаваће главни секретар државнога Совјета, да се сви рјешени предмети секретарима надлежни попечитељства одма раздаду; који су дужни столоначалницима и канцелистама раздати и, и о преписима старати се.

46.) Сва сочивења, извјестија Њазу, и заповјести нижима властима сочиваваће секретари с придоданим им Столоначалницима и надлежним одељењима, и подносиће ји попечитељу и државном секретару на промотрење. Кад попечитељ с главним секретаром на сочивење примјечање: „да се експедира“ стави, и подписана својима потврди, онда се предаје сочивење експедицији на пренис.

47.) Свако експедирано рјешеније треба у протокол дјеловодни на кратко увести, и окончана дјела са свима приложима и осталима у сојузу стојећима писима архивару предати.

Архивар је дужан поднеском својим у дјеловодни протокол истинито примљено предани му дјела потврдити, и у надлежном архиве одељењу чувати, пошто ји у архиве протокол уведе (чл. 78).

48.) Никаква заповест и никакова уредба законодаелне части државнога Совјета нема своје силе, на којој нема подписа у 10. члену државнога устава наименовани. Пета су правила и на осталима законизвршителним указима нужна, с том само разликом, што ће у почетку свакога попечитељскога указа место: „Милош Теод. Обреновић Њаз Србски и т. д.“ — стојати: „По указу Његова Височества Њаза Србскога.“ —

Предложења и извјестија државнога Совјета к Њазу биће само председатељем и главним секретаром државнога Совјета подписана.

49.) Сообштавања између попечитељства да бивају, колико је могуће, устмена а у нуждном случају и писмена, средством извода из протокола или средством обичних писама.

50.) Заповести државног Совјета да се у колико особита обстојателства измену не налазе, само најближима и непосредствено подчињенима властима шљуу с подписом:

И. И. председатељ.
И. И. државни секретар.

„Књажески државни Совјет Србије
попечитељство внутрење
(синаксисе, или друго које) у
И. И. попечитељ.

Исправничеству у“

Начин писања је заповедајући; по попечитељу ће сами настојавати, да се при томе правила благонаравија и пристојнога уважења не нарушавају.

51.) Ниже власти дужне су у својима извјестијама, као и приватна лица у својима прозбама на Совјет, правила подчињена набљудавати, титулирајући Совјет:

Високослави Државни Совјет Србији!

Испод овога позива на десној страни (хералдически, или с леве руке ономе који пише) ваља садржаније писма на-кратко назначити, и у извјестијама власти, ако су по налогу Совјета послани, и нумере експедиције налога на следејући начин ставити:

„По налогу №
Извјестије

Исправничества (војенога команданта, или ко буде) ка-сательно“

Подпис ће од прилике бити:

„Покорно исправничество

Или покоран Н: (ако ко лично што преси).“

52.) Сви пакети и денеше у дјели инострани слаће се

Кабинету Књажескоме с подписом: „Кабинету Његова Висо-чества Књаза Србскога.“

53.) Сви чиновници државнога Совјета дужни су у зва-ничним дјелима својима најстрожију тајну набљудавати, и уздржавати се од забрањенога сообштавања и вођења пре-писке о званичним дјелима с приватнима и онима лицама, која к Совјету не принадлеже; исто тако ваља им се чувати и од тајног или јавног подпомагања или држања атара лудима, који што од Совјета просе; и од примана поклона, који би им се подносили, да ји ко на своју страну приволе.

Свако овоко подобно преступљење, казниће се одлуком од службе, и осталима у кривичноме закону одређенима казнима.

54.) Сви попечитељи и државни Совјетници, управла-јући подјереним им струкама, треба да се излишнога писка-рана и улетана у дужности подчињени власти чувају да се неби њина, обштим дјелима нуждна, дјејателност у којесаквак ентницама губила.

Труди ће се њипи само по производима, које су у дјеј-ство привели, цјенити, а не по множини писања и числу дјела.

55.) Ни једноме попечитељу и државноме Совјетнику није слободно без дозвољена Књажескога дуже од 48 сати од свога званичнога места удаљити се.

Дозвољавањем њипим у Совјету служећим и осталима чино-вницима државним, да се од званичнога места свога удаље, може надлежни попечитељ, у договору са председатељем и главним секретаром државнога Совјета, до шест недеља дозвољавати.

Својевољно удаљење носи за собом казни званичнога зашта, а по обстојателству премештање или одлуку од службе.

III. Дужности и права председатеља државнога Совјета.

56.) Поред права и дужности, које су председатељу државнога Совјета у чл: 6. 14. 21. 23. 25. 26. 27. 33.

34. 40. 42. 48. 55. 82. овога указа предписане, припадлеже њему највише надзирање свију струка правленија без разлике.

57.) Он је орудије, којим се Књаз са Совјетом разговара у случају, кад неби или сам дошао у засједанье Совјета, или кад неби к себи позвао Совјет или попечитеља надлежне струке, у коју предмет предговора спада.

58.) Предсједатељ мотри на поступке свију членова и и чиновника државнога Совјета, и настојава, да сваки дужност своју по прописима точно извршава (чл. 28 — 41. и 53).

59.) Он у договору с главним секретаром државнога Совјета сабира обште производе свију дјела државна, и умјетвује о средствима, како би се пут к благостојању народнем час пре прокрчно, и чини у своју томе Књазу устмена представлена, заједно с попечитељима, кад год види, да то полза обштенародна ванскује.

60.) Он има обшти обзор целога државнога трошка тако да у свако доба зна, да ли ће попечитељи с овима сумана, које су им у годишњем предрачуњу дозвољене и у хазни државној кредитиране, на крај изћи или не; и да ли се закон финансијалии, о тој струци сваке годане издан точно набудава.

IV. Обште дужности попечитеља и државни Совјетника.

61.) На што су државни Совјетници вообште дужни котрити, назначено је у глави 4 и 6. Устава државнога. Осим ови и горенаведени дужности дужан је

62.) Сваки попечитељ у оделењу своке нуждне потребе чинити, да повседневни преглед има о свему трошку нована, који су му у годишњем предрачуњу дозвољени; како ће се тим начином у свако маповење годни оправдати; кад би год тога ради питаи био.

63.) Сваки попечитељ дужан је не само котрити на подчвене чиновнике своје струке, да ли набудавају законе и

уредбе, но и придржавати ји к томе, да ји точно набудавају и испуњују. Свакоме попечитељу пристоји право, казнити овога чиновника своје струке, по правилу, које ће се тога ради издати, који неби набудавао закона и уредба издани.

64.) Сваки Попечитељ одговара Совјету и Књазу за точност и совјестност своји испита, за совјестност и безпристрасност доношења (реферата) свог о предмету, који у струку његову спада да ји преради.

Која дела коме Попечитељу понаособ припадају, описано је у глави VII. овога указа.

V. Дужности главнога Секретара Државнога Совјета.

65.) Предмети, који у дужност главнога Секретара спадају описани су у чл. 12. 13. 14. 22. 32. 33. 34. 41. 42. 45. 46. 48. 55. 59. 75. 76. 78. 79. 82. овога указа.

66.) Осим ови дужан је он надгледати сав интредњи поредак дјела, како у обштој канцеларији Совјета тако и у свима частима његовим.

67.) Надгледати да се протокол и Архива точно држе по пропису.

68.) Настојавати, да канцеларија водећа рачуне, од свију рачуноводитеља у држави рачуне на време иште и получава, скоро прегледа и рјешава по правилу, које ће се скоро о томе издати.

69.) Мотрити, да у сачињенијама и експедицијама државнога Совјета, неха чега, што би противно било закљученијама Совјета, и против подисивати сва рјешенија и обнародовања Совјета за знак, да је предмет или по законој форми закључен.

70.) Упућивати све ниже чиновнике обштесовјетне и попечитељски канцеларија, како им ваља радити дјела своја, и непоуздане и рђаве опомињати к поболшању.

71.) Настојавати, да се сваке године зборник закона печата и свима вјестима пише.

72.) Бити членом комисије, која ће испитивати способности оних лица, која траже какво звање, или која су потребна за које.

73.) Главни секретар дужан је вообште потпомогати Председатеља Совјета у свима обстојатељствима, која би се у кругу дјелатности његове појављивала, и руководити домостројенијем свију потреба Совјета.

74.) За редовно и тачно оправљање свију оних дужности а особито у чл. 68. предписани додавање му се потребно число подчињени чиновника.

VI. Дужности канцеларије Архиве и Регистратуре.

75.) Сви су чиновници канцеларијски дужни, вручена им дјела незадржавно и охотно свршавати, и повинувати се поучењу и заповести коју им попечитељ или главни секретар касателно или званичне дужности да, а особито преступења чувати се, која су у чл. 53. овога указа запређена.

Они су свагда, кад им год време допушта дужни, по одредби главног секретара и Попечитеља, један другог помагају.

76. Непосредствено надгледање чиновника у оделењима попечитељским, у регистратурама и писарницама, и њихова рада; тачнога долажења у канцеларију на одређено време; раздавања, чистога и брзога оправљања послова, врућиће се у свакоме оделењу Секретару, кога Попечитељ с главним Секретаром Совјета избере.

77.) Секретари су дужни, доношења својима Попечитељима приуговлавати, а у Попечитељским засједанијама и при решавању дјела у својима оделењима протокол водити, концепте сачињавати, чисте преписе прочитавати и доле на

извици свакога чистога писма име своје подписивати за доказатељство, да је препис сходан оригиналу; даље дужни су секретари закључења државнога Совјета, била она, у засједанијама или у оделењима окончана, у записку Архиве ако је могуће истог дана, кад је ствар рјешена, дати уписати, и сви окончана дјела Архиви предати. чл. 47.

78.) Архивар и Регистратори сваки за се одговарају за тачно набљудавање плана Архиве и Регистратуре; за прибављење и редовно чување дјела; за поуздано чување и прегледање Архиве вообште и обржављање свију протокола у своје реду, који се у Архиви воде. О свима дјелима, која су уведена, окончана, или још неокончана, код Референта или још на другом месту налазећа се, треба да се свака три месеца главном секретару државнога Совјета преглед предаје.

79.) Главни секретар Државнога Совјета одредиће најспособније у рачуну чиновнике, који ће у рачуноводитељској части канцеларије Совјета рачуне прегледати, и о домостројитељству Совјета рачун водити.

80. Столовачалници заступају место попечитељских секретара, и подпомажу ји у свима струкама њихових дужности.

81. Канцелите су за свако затезање с послом под одговором. Њима је забрањено сачињена преписивати пре, него што концепт по чл. 46. овог указа буде попечитељем и главним секретаром одобрен.

82.) Писари и кописте, који би за време били у канцеларију Совјета примљени, дужни су сва ова правила набљудавати, која су за чиновнике преднаведена. Њи ће попечитељ у договору са Председатељем и главним секретаром државнога Совјета одишати, кад се год послови умале и измални постану; а тако исто и примати за време у службу кад се послови умноже.

83.) Кад се у самом заданију или близу државнога Совјета пожар догоди, дужни су сви канцеларијски чиновници и служитељи, осим оних, који би сопствена кућа или обитали-

ште било у опасности, у канцеларију доћи, како би у нужном случају Архиву или остала акта од ватре отели.

VII. Особите дужности Попечитеља.

A. Дужности Попечитеља правосудија.

Попечитељ правосудија дужан је:

84.) Основати, списати, прегледати и толковати законе грађанске и кривичне, и законе поступка судејског у грађанским и кривичним парницама.

85.) Истоковати законе исте, ако би било што замршено у њима.

86.) Основати, поправити и надгледати све што служи точноме и совјестном извршавању закона или се судило за главу или за друге парнице.

87.) Бранити независност судења и звања судејскога, и правила судења од свакога другога.

88.) Устроити судове, и предлагати лица, која су способна за судије.

89.) Старати се да се поздају тавнице и затвори, и друга здања која су судовима нужна.

90.) Мотрити, да судејске власти не прекораче границе, која им је предписана.

91.) Помагати судејским властима, ако би се родила распра какова између њи и други власти, да се она по суштествујућим законима рјени.

92.) Предлагати да се кривци помилају, или да им се одпусти што од казни, коју су им судови пресудили.

93.) Предполагати вообште све, што је по гласу суштествујући грађански закона задржано за Кназа да рјени или допустити.

94.) У поветителству правосудија одредиће државни Совјет четири члена државнога совјета, који ће доде док се

общенародни велики Суд не устроји, у трећем степену под председјатељством попечитеља правосудија судити (чл. 78. надине в. државнога Устава).

95.) У овоме ће суду протокол совјетовања водити један од секретара попечитељства правосудија, кога Совјет избере.

96.) Дјела судејска држаће се одвојена од административни тако, да се устроити се изућем Суду великоме лакше предати могу, кад томе време дође.

B. Дужности попечитељства внутрени дјела.

Попечитељ внутрени дјела дужан је:

97.) Старати се, да се чува и одржава у цјелости земалски устав, права поједини лица, и цели обштина, правила по којима су скупштине обштински, срезки, и окружни старешина устројене.

98.) Разделити Србију на окрузија, Срезове и обштине.

99.) Устроити Статистику Србије.

100.) Пазити на границе Србије и чувати ји, пак, ако би се родила распра каква за њи, а оно да се договори с војеним попечитељем, како ће ји бранити.

101.) Бринути се о пошвању Срба, који су способни за војску; и устроити внутрену војску, која ће бити полицијом внутрености; ово у договору с попечитељем војним.

102.) Старати се за конане и рану војске, кад путује.

103.) Завести полицаје, и предписати Исправничествама обште уредбе, како ће се мир и поредак у земљи и на граници одржавати, како ли полицајна војска по земљи расположити; ово последње у договору с попечитељем војени дјела.

104.) Мотрити да се у земљи тајна друштва не држе, и списати правила противу њи.

105.) Мотрити на просјаке и друге скитнице.

106.) Основати здања, и издати заповести, у којим по којима би се могло дати посла беспосленицима и кривцима.

107.) Предписати правила, како треба davати паспорте онима, који иду по земљи путовати.

108.) Подићи и уредити нуждне тавнице и бринути се о њима по уредбама, које би попечитељ правосудија предписао.

109.) Постарати се, како ће се сиротњини помоћи и покла дати.

110.) Завести средства, којима би се предупредили пожари и други несрећни случаји по варошима и селима, и старати се како би се онима помогло, које би такви случаји постигли.

111.) Настојавати, да се по варошима и селима добре и здраве куће граде, и све по једном плану.

112.) Заводити заведења, из који би се у време нужде могло што позајмити људма, који би имали посла каква да сврше а немају средства к томе.

113.) Старати се, да се трговина, занати, и фабрике дижу, и завести тога ради панађуре и недељне вањаре, и одржавати поредак на њима.

114.) Старати се, како би се земљедјелија, скотоводство, и свиловодство подигло, како ли виногради и воћњаци савиши.

115.) Чувати шуме од штете по вауци шумодјелија.

116.) Завести једнаке мере, и пазити да се свуда набудавају.

117.) Завести и уредити поште и управљати њима.

118.) Руководити прављењем путова, мостова и брана, davати мјеније, којим би се вачином разрезо трошак нуждан овоме дјелу, и пазити, да се уредбе о томе падане набудавају.

119.) Изнаћи средства, како би се страни људи у Србију насељавали, и олакшавати им насељавање.

120.) Пазити на здравље народа; и подићи тога ради и издржавати како у земљи тако и по границама нуждна томе заведења и болнице, да се неби куга или друге прљешчиве болести у земљу унукле.

Списати уредбе, како ће се жртваци прегледати, и повраћати у живот полумртви, где ли ће се прави умрлици заковавати, и какви гробови за њи да се граде.

Списати заповести, каквим лекарима слободно је лечити; и забранити, да се неби они у то упуштали, који нису науке лекарства слушали.

Завести школе за хирурге и бабине, марвене лекаре и апотекаре.

Определити таксе свију овн.

121.) Пазити да се разне струке неблагонравности у Србију не умножавају.

122.) Надзирати, како обштвне руководе и употребљују обштвнска добра, и настојати, да се ове међу собом братски љубе.

123.) Старати се, да се подигну обштвнелезна здањја крокје војени.

124.) Представити лица, која би способна била к званијама сваке струке внутрењег прављења.

125.) Мотрити, да се наставлења, дана властима внутрењег прављења, точно набудавају, и да се неби ове међу собом трле, а гди би и то било, онде по суштествујућим законима распра да се рјени.

В. Дужности Попечитеља Финанције.

Попечитељ финансије дужан је:

126.) Саставити точан преглед свега државнога добра, било то у непокретнима или покретним стварима, у готову или у дуговина, које су људи држави дужни.

127.) Бринути се, да ова добра и ствари не долазе другоме коме у руке, коме не треба да долазе, и одузети ји од ови, који би ји насилним начином присвајали.

128.) По томе бранити све користи државе, и судити се за њи са сваким, који би у њи дирнуо; развје ако се распра за њи каса и иностране државе.

129.) Управљати свима приходима, који из добара катичу, или која се из данака државни рађају.

130.) Прегледати, да се части добара државни једна по једна, продати могу, ако општенародно благостојање то изнекује, и ако се приходи државни тим не умалују.

131.) Прегледати, да се непокретна добра на краће или дуже време даду под аренду.

132.) Ползовати се риболовом или за рачун државе, или давањем под аренду.

133.) Завести фабрике стакла, артије, чоје и остали рудодјелија о трошку државном.

134.) Управљати данцима, и основати начин, како би се они најправичније разрезали, и дознати, како села, срезови и окружија своје трошкове разрезају.

135.) Управљати ђумруцима и арендама, и предлагати таргве касајуће се они дација, и

136.) Издавати законе финансијалне, и познати, да се точно набљудавају.

137.) Познати на сав државни трошак.

138.) Отворити кредит другим попечитељствама по пропису финансијалног закова.

139.) Руководити новцима, који су опредељени за трошак попечитељства финансије.

140.) Уредити власт за прегледање рачуна свију власти и над њом надзирати.

141.) Давати рачун о свима расходима државним сваке године, Совјету Књазу и народној скупштини.

Г. Дужности попечитеља Књажескога дома и инострани дјела.

Попечитељ књажескога дома и инострани дјела дужан је:

142.) Чувати и бранити степен достоинства Књаза Србскога спроћу страни држава.

143.) Бранити права и користи Књаза Србскога спроћу исти држава.

144.) Он ће водити преписку коју би Књаз Србски имао са страним владјетелима.

145.) Он ће закључавати уговоре, које би Књаз Србски у дјелима своје фамилије са страним државама имао.

146.) Он ће чувати права и користи Србије у свима одношењима њеним к страним државама.

147.) Он ће чувати и бранити права и дјела Срба, који се у страним државама налазе код правителства ови.

148.) Он ће чувати и у цјелости држати уговоре са иностранима силама, и настојавати, да се они у дјелство приводе.

149.) Он ће водити преговоре и преписке са странима правителствима, и агентима њеним, који би од њи у Србију били послани.

150.) Он ће давати настављење Србским агентима, који би се у страним државама налазили.

151.) Он ће водити Србину допуштење, да може изгледети се у стране државе, и изнети имање своје из Србије.

152.) Он ће прегледати и управљати прошева иностраница, који би ради били населити се и уродити у Србији.

153.) Он ће подписивати паспорте Србина, који би ради били по дјелима својима у стране државе, а тако и писмена дјела, која би шла у ове.

154.) Он ће подписивати допуштења, која би Књаз Србски давао Србима, који би ради били ступити у грађанску или војену службу страни држава.

155.) Он ће подписивати и допуштења, која би Књаз давао оним Србима, којима би страни владјетели слали ордене, друга одличија и пензије.

156.) Он ће слаати одличија Србска људма, који би полаганим страни држава били, а заслуженима учинили се о Србији.

Д. Дужности попечитеља војени дјела.

Попечитељ војени дјела дужан је:

- 157.) Устроити и подићи војску.
 158.) Мотрити на уредност и полицiju војске.
 159.) Снабдјети војску са свима потребама: с оружјем, оделом, коњма, касарнама, и другим војеним потребама.
 160.) Бринути се о набављању грађе, која би нуждна била за све струке војске.
 161.) Издати законе војене како у припрему службе и упражњавања у оружију, а тако и за награђивање заслужни, а казнење скрививши што војника.
 162.) Надзирати на судове војене у особитим крвницама војске.
 163.) Старати се за премештање и кретање војске и војени преноса.
 164.) Водити сав трошак на војску и држати точан и совјестан рачун о њему.
 165.) Предлагати обнародовање опрштена војиница, који би побегли.
 166.) Старати се о средствима, којима би се здравље војника одржало, и о болницама и другима за војску полезнима заведенијама.
 167.) Зидати поправљати и чувати мјеста, у којима се оружје и војене потребе држе.
 168.) Предлагати, да се војска у овом или оном припрему у веће савршенство доведе.

Е. Дужности попечитеља црквени дјела и народнога просвештења.

Попечитељ црквени дјела и народнога просвештења дужан је:

- 169.) Пазити на сва одношења цркве православне к другима вјероисповједанијама, од који се обштине налазе у Србији, и одржавати о томе издане законе.

- 170.) Мотрити на извршивање богослуженија.
 171.) Прекратити светковања, која су за укидање, и која народ из сујевјерија држи, по преслушању свештеничке власти (синода).
 172.) Мотрити на закључена Синода.
 173.) Пенитивати све уредбе, које би духовне власти по Србији издавале.
 174.) Мотрити да грађанске и духовне власти не прекорачују граница, предисани им у припрему црквени одношења, црквени добара, и црквени заведена.
 175.) Бринути се о подизању нужних цркви и парохијални кућа, по преслушанију мјенија Синода.
 176.) Подићи заведена, која служе к изображењу и поправљању свештества, такођер пошто о томе мјеније Синода саслуша.

177.) Мотрити на оно, како се руководе и на што се употребљују новци, опредељени к разнима богоугодним заведенијама.

178.) Знати, на колико се епархија и парохија дели Србија.

179.) Бринути се о свему, што се каса школе и васпитања деце, за коју да се заведу мале и велике школе, гимназије и академије.

180.) Старати се, да се изобразе добри учитељи.

181.) Подићи свему томе нуждна зданија.

182.) Надгледати, како се руководе и употребљују новци и други приходи, које би правителство Србско одредило на издржавање школа.

183.) Старати се, како би се фондови школски умножили, и најполезнијим начином употребљавали к напредовању наука.

184.) Помогати младиће, који имају особите дарове ума годишњом плаћом.

185.) Помагати попечитеља инутрени дјела, подизати занате, установљивајући школе за ње.

186.) Подићи и нагледати библиотеку.

187.) Управљати државном типографијом.

188.) Старати се, да се нуждне ствари са страни језика на Србски преведу.

189.) Подпомагати учена истраживања, и настојати, да се издаду на свјет стари рукописи, који би се налазили по манастирима и црквама, а могли би служити к ползи народној.

190.) Заводити учена друштва.

191.) Предлагати лица, која су способна за учитеље, и за предлагање наука и заната.

VIII. О Књажевском кабинету.

192.) Књажевски кабинет је орудије, преко кога књаз наслеђа предложена државнога Совјета прима, и предложена своја због приутовљена закона и остали указа Совјету шаље.

193.) Све дужности Попечитељства инострани дјела го-реописане под надписом Г. (чл. 142 — 156.) свршиваће се у књажевском кабинету, под именов Књаза и противодписом надлежнога попечитеља осим дивља насона изван Србије, које ће само Попечитељ подписивати.

194.) Остале експедиције Књажевога кабинета осим инострани дјела, противодписиваће кабинета Директор, или негово место заступајући секретар.

195.) Без противодписа у преднаведена два члена опоменути, да се ни један указ Књажевски не набљудава, јер ће се сматрати као да је подрадев, и биће сваки под строгим одговором, који се по свакој неуредној форми поведе.

196.) Кабинет ће састојати из Попечитеља инострани дјела, и више членова одређени из числа држав. Совјетника.

Директор кабинета свршује у отсуству или у случају болести попечитеља, поред дјела кабинетски, које му Књаз по сваки дан наложи, и остале дужности, које су попечитељству инострани дјела одређене.

197.) Печат кабинета једнак је печату Совјета и у виду и у величини, но с надписом у наоколо: „Кабинет Књаза Србског.“ —

Бромје овога печата биће у кабинету још један печат у печему већи од печата државнога Совјета, са Грбом Србије, над њим отвореном круном и пореином, који ће символ бити обасан вјенцем од растовога и маслинога листа и с надписом у наоколо: „Милош први, Књаз Србски.“ Овим печатом печатаће се дипломе, које ће Књаз заслуженим о Србији лицама давати.

198.) Сва званична предложена и потврђена предложени закона и указа, које ће Књаз рјешавати и државноме Совјету на извршење слати, и све остале Књажевске заповести, биће од Ђурђева две текуће године печатане печатом кабинета, а дипломатически, попечитељству инострани дјела припадајући предмети печатом попечитељским.

199.) Правила предписана за канцеларију, експедицију, и регистратуру државнога Совјета, ваља и у кабинету набљудавати.

IX. Закључење.

200.) Плаћа чиновницима и државнога Совјета одредиће се особитим указом.

201.) Указ овај ступа у дјејство од Ђурђева дне, а међу тим нека свршује Совјет и кабинет све дужности своје по дојакко сушествовавшим правилима.

Државноме Совјету налажем, да Указ овај у Зборник закона уведе, а Попечитељству, да настоји, да се точно набљудава.

Дано у Крагујевцу 14. Фебруарија 1835.

МИЛОШ.

Предеједатељ : **Боца Марковић**, Попечитељи : **Лазар Теодоровић**, **Димитрије Давидовић**, **Алекса Симић**, **Аврам Петровијевић**, **Милета Радојковић**, Државни Секретар **Стефан Радичевић**.

МИЛОШ ТЕОДОРОВИЋ ОБРЕНОВИЋ

КЊАЗ СРПСКИ

По прелушању државнога Совјета закључујем сљедујуће :

1. Све аренде које су на касанице до јако плаћене, укидају се од Ђурђева дне ове године, и даваће се искључително право касанице, за крчмљене говеђега, овчијега, козијега, јагњеђега и јаређега меса, без икакве аренде ономе, који се при јавној лицитацији обвезе, да ће здраво и добро месо касанити, а при томе, по најјестинију цену продавати.

2. Трајање уговора, сирјеч Контракта касански, са надлежним Судовима, с којима ће исте уговоре касани закључивати, може се на једну, или ако то Државни Совјет одобри, и на више година закључити.

3. При надметању на лицитацијама, ко ће јестиније месо давати, одредиће се свакој струци меса особита цена, на оку, по којима ће и кантар точно устројен бити.

4. Под јагњеће месо, продаваће се само они млади јагњаци, који се од Ускреса до Петрова дне кољу; а доњије клано, под маторо (овчије) месо.

5. Сваки касанин ће дужан бити, у они мјести, гди мјестна власт за добро нађе, и на више раздвојени мјеста касанице у вароши држати, како ће народ удобније с месом моћи служен бити; а стоку мора изван вароши клати, на